

Beszámoló az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság 2025. évben végzett munkájáról

Ezúton szeretném az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság (továbbiakban: EÉB) 2025-ben végzett munkájáról szóló beszámolót a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottság elé terjeszteni.

Mint ahogyan az ismert, az EÉB alapvető feladata a Kormányrendeletben foglaltak szerint, hogy az önkormányzat közigazgatási területén fellelhető vagy az ott létrehozott nemzeti értéket - a jogszabályban meghatározott feltételek teljesülése esetén – felvegye a helyi értéktárba és ezekről nyilvántartást vezessen. A helyi értéktárba való felvételt bárki kezdeményezheti a Polgármesterhez benyújtott, a Kormányrendeletben meghatározott formai követelményeknek megfelelő kérvény benyújtásával.

Idén is tovább folytatódtak és egyre népszerűbbek lettek az Értéktár Bizottság úgynevezett Erzsébetvárosi Kincsei estjei és egyéb kulturális programjai kerületszerte. Ezek a következők voltak:

Január, február:

jan. 19. Gerlóczy Sári festőművész kiállítása - **Csányi5**

jan. 22. Magyar Kultúra Napja - Veiszer Alinda beszélgetése színházrendezőkkel a szakmáról - **Csányi5**

jan. 29. Saly Noémi könyvbemutató - **Csányi5**

febr. 9., 14., 16. – Márai maraton – felolvasószínház Hegedüs D. Gézával és Takáts Andreával - **Csányi5**

Március

márc. 6. Hangok és kövek – Szolnoki Csanya Zsolt (magyarországi cigány költő, grafikus, festő)kiállítása – **Csányi5**

márc. 29. Rejtő – **KULT7**

Rejtő120

Rejtő Jenő 2025. március 29-én lett volna 120 éves. Az író, kabaré- és színpadi szerző, filmíró, a magyar szórakoztató irodalom népszerű képviselője és megújítója Erzsébetvárosban, a Szövetség utca 22-ben született. Az évforduló alkalmából egész délutáni programmal emlékeztünk a páratlan humorral megáldott P. Howard-ra.

Március 29-ei program:

15:00

Rejtő Jenő emléktáblájának koszorúzása / Szövetség utca 22.

15:30

Rejtő Jenő nyomában - városi séta Thuróczy Gergely irodalomtörténésszel

18:00

Filmvetítés a KULT7-ben - Pillanatnyi pénzzavar

A filmet bevezette Thuróczy Gergely irodalomtörténész.

Április:

ápr. 8. Roma Kultúra Napja – Ifjabb és idősebb Botos Tibor gitárkoncert és Lakatos Klára kiállítás – **KULT7**

ápr. 9. – Veiszer Alinda színházkibeszélő sorozata Csákányi Eszterrel és Takács Nóra Dianával - **Csányi5**

Május:

május 7. Köből Vera fotókiállítása – **Csányi5**

máj. 8. Hatikva – A remény – Klezmerész koncert - **Csányi5**

május 21. Vadas Zsuzsa könyvbemutató - **Csányi5**

Vadas Zsuzsa, Prima-díjas és Aranytollas újságíró *Ne sírj, kisanyám!* című, *Csak mesélj, szeress, nevedd!* alcímű tavaly ősszel megjelent könyvének könyvbemutatója.

május 26. Királyhegyi Az első 200 évem – **Gólem Színház**

Királyhegyi Pál Budapesten, a hetedik kerületben született zsidó családban Királyhegyi Jenő (1873–1956) és Királyhegyi Jenőné Himmler (más írásváltozatban Himler) Berta (1871–1943) gyermekeként. Öccse dr. Királyhegyi Róbert (1909–1992), orvos.

Június:

júni. 5. 17:30 Csikágó séta

Kolocz Dóri a Róth Miksa Emlékház vezetője tartott sétát Erzsébetváros kultikus „Csikágó” városrészében Erzsébetvárosiaknak.

júni 12. 18:00 Falusi Mariann koncert a **Klauzál téren**

Falusi Mariann és az őt kísérő 3 tagú zenekar játszik Erzsébetvárosnak mindent, ami a budapesti, erzsébetvárosi színes zenei kultúra része, legyen az pesti kuplé, zsidó vagy cigány folklór, magyar népzene vagy akár világzene.

júni 15. Perczel Anna emlékest – **Csányi5**

Perczel Annára, Erzsébetváros díszpolgárára az Óvás Egyesület legendás vezetőjére, Erzsébetváros zsidó építészeti kincseinek védőjére emlékezünk.

június 19. Veiszer Alinda színházkibeszélő sorozata – Znamenák Istvánnal és Borsi Balogh Mátéval - **Csányi5**

Július és augusztus:

július 25. Lugosi András Zsidó negyed séta

augusztus 8. Lugosi András Csikágó séta

október-december

október 30. N. Kósa Judit könyvbemutató - **Csányi5**

november 6. Saly Noémi könyvbemutató - **Csányi5**

november 7. Róth Miksa Emlékház bemutató – séta a megújult emlékházban a kerület lakóinak – **Róth Miksa Emlékház**

november 19. Lugosi András előadása Jókai öregkori szerelméről – **Csányi5**

november 27. Veiszer Alinda színházkibeszélő sorozata Gálvölgyi Jánossal és Messaoudi Eminával– **Csányi5**

december 2. – Jaj, Istenem! színházi bemutató – **Gólem Színház**

december 19. Fesztbaum Béla Seress Estje – **Csányi5**

Klauzál Galéria 3 kiállítása

08.12-09.05. Fény képek – A két oszlop alkotói közösség kiállítás

10.16-11.27. Az én Budapestem – Ritter Doron fotókiállítása

12.08-12.31. Forró Gergő fotókiállítása

A Bizottság szeptember 3-án tartott ülést. Ezen felvette a **Beliczay mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő műhelyt** Erzsébetváros nemzeti értékei közé.

A Beliczay mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő műhely története:

„A Beliczay mézeskalács egykor fogalom volt Pesten, de talán országosan is ismerték. A sikertörténet az 1820-as évekből indult, amikor is Beliczay Imre, mai szóval úgy mondanánk, diákmunkásként egy mézeskalács készítő műhelyben töltötte a nyarat. A munka annyira megtetszett neki, hogy otthagyta a gimnáziumot, és inkább inasnak állt. A céhes gazdaság megkívánta ranglétrát kijárva 1831-ben érkezett meg Pestre, ahol végül sikerült mesterré válnia és saját műhelyt nyitott. A Király utcai helyet 1838-ban elvitte az árvíz, és a sütőde ezt követően a Kismező, vagyis a mai Csányi utcába költözött át. Beliczay Imre nem csak egy volt a sok mézeskalácsos között. Létrehozta az első önálló pesti mézeskalácsos céhet, ahol hamarosan főcéhmester lett. Egyedi módon az adminisztratív ügyeket magyar nyelven vezette, akkor, amikor a hivatalos nyelv még a német volt az országban. Maga faragta üttőfái különös művészi tehetségről árulkodnak, és ez az esztétikum is bizonyára hozzá járult a sikerhez. Fiát, Bélát is bevonta a szakmába, sőt, ő avatta mesterré. Atyja 1872-es halálával ő lett a műhely vezetője és tulajdonosa. A céheket ekkor törölték el az országban, és a liberális gazdasági keretek között működő kisüzem fénykorát élte. A 19. század második fele sok újdonságot hozott az édesiparban is. A szalalkáli, és a sütőpor elterjedésével új téstípus jelent meg a mézes iparágban. Az üttőfák egyre inkább kimentek a divatból, és a formára kiszúrt, írókázott, mázazott szívek, huszárok, babák stb., váltak a kelendő árucikkeké. Béla innovációja volt egy speciális padlóápoló szer is, aminek kitalálása mögött a gyertyagyártásban végbement változások álltak. A sztearin elterjedésével a méhviasz gyertyákra már nem igazán volt szükség. Márpedig egy jól menő mézeskalácsos műhelyben mázsa számra állt rendelkezésre a mézkészítés mellékterméke, amit ez idáig kitűnően sikerült felhasználni a gyertyakészítésnél. Béla találmánya után a viaszt padlóápolóként hasznosították, és a századforduló táján szinte ez jelentette a fő bevételt a család számára. 1886-ban szintén a Csányi utcában vadonatúj, kétemeletes családi-, bér- és műhelyházat építtettek, ami ma is áll. (A Gólem Színház működik ma benne.) Számos hazai és külföldi kitüntetést, érmet, díjat szereztek, amire nagyon büszke volt a família. Az 1920-as évek válságát azonban Beliczayék is megérezték. A Tanácsköztársaság elvette tőlük az üzemet, majd

Trianonnal a méz beszerzése vált nehézkessé. Talán nem véletlen, hogy Béla 1920-ban elhunyt. Az örökséget tovább vivő fia, és testvérei kezében közkereseti társasággá alakult a cég, ami az 1930-as évekre olyannyira összeszedte magát, hogy ekkoriban ők voltak az egyedüli méz- és viaszkereskedők Budapesten. 1936-ban a negyedik generáció tagját, Lászlót jegyezték be a cégbe, akivel az utolsó fénykor szökkent szárba a Beliczay történetben. A sokféle töltött, mártott, írókázott és ütött mézeskalács, teakenyér, édes perec, gyümölcskenyér, nugátszelet stb. mellett továbbra is forgalmaztak gyertyákat és a padlóbeeresztőt is. Az újabb világháborút szerencsésen átvészelő családot azonban 1949 államosítási tragédiája nem tudta elkerülni. Az ekkor már több mint száz éves múlttal bíró üzem betagozódott az állami cukrászati gyárak rendszerébe, ahol Beliczayéknak már nem osztottak szerepet. László tudására persze a szocializmus éveiben is támaszkodtak. Méhészeti szervezeteknek és mézes tésztát gyártó vállalatoknak volt a tanácsadója. 1960-ban a Műszaki Könyvkiadónál megjelent A méz ipari feldolgozása – Mézes sütemények című könyvében családja évszázados tudását közzé teszi, többek között felfedve az addig féltve őrzött recepteket is.

Köszönhetően annak, hogy a família minden generációja elkötelezett társadalomtudatos életet élt, a Beliczay hagyaték páratlan módon fennmaradt.” (Kiscelli Múzeum)

Szeretném megköszönni az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság tagjainak munkáját és kérem a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottságot, hogy a beszámolót szíveskedjen elfogadni.

2025. november 20.

Gábor Mónika